

Nedirbantis, nesimokantis ir nedalyvaujantis mokymuose jaunimas (NEET) Europoje. Charakteristikos, sąnaudos ir jiems skirtos politinės priemonės

Santrauka

Įvadas

Artimiausia Europos ateitis priklausys nuo 94 milijonų europiečių, kuriems dabar nuo 15 iki 29 metų. Be tų iššūkių, su kuriais susidurdavo visos jaunimo kartos pradėdamos suaugusiųjų gyvenimą, ši jaunimo karta susidurs su naujais iššūkiais, nes ji gyvens globalizacijos epochoje, ir jai teks prisiimti atsakomybę už senstančią visuomenę. Todėl didelį nerimą kelia tai, kad šie jauni žmonės patiria tokį didelį ekonominės krizės smūgį. 2011 m. tik 34 proc. jaunimo turėjo darbą, tai yra mažiausias procentas, kurį kada nors yra užregistravęs Eurostatas. Nedarbo skaičiai taip pat rodo, kad darbo rinka jauniems žmonėms tapo daug sunkiau prieinama; nuo ekonominio nuosmukio pradžios nedirbančio jaunimo skaičius padidėjo 1,5 milijono ir 2011 m. pasiekė 5,5 milijono (arba 21 proc.).

Kokia liūdna bebūtų ši statistika, ji nevisiškai atspindi jaunimo padėtį jau vien dėl to, kad daugelis jaunų žmonių yra studentai ir todėl priskiriami darbo jėgai nepriklausančiai žmonių grupei. Todėl ES politikai vis dažniau vartoja sąvoką NEET, „nedirbantys, nesimokantys ir nedalyvaujantys mokymuose“. Sąvokos apibrėžtis iš esmės yra labai paprasta: ji žymi tuos, kurie šiuo metu neturi darbo, nedalyvauja mokymuose ir nėra studentai. Tai yra atitrūkimo nuo darbo rinkos ir galbūt apskritai nuo visuomenės rodiklis.

Šioje ataskaitoje analizuojama jaunimo padėtis Europos darbo rinkoje, ypatingą dėmesį skiriant vadinamajai NEET grupei. Nagrinėjami veiksniai, kurie lemia priklausymą NEET grupei, ir vertinamos ekonominės bei socialinės tokių žmonių sąnaudos. Be to, vertinama tai, kaip valstybių narių politika padeda jauniems žmonėms įsitvirtinti darbo rinkoje.

Politinės aplinkybės

ES lygmeniu NEET grupė laikoma viena iš problematiškiausių grupių jaunimo nedarbo atžvilgiu. Europos Komisija į tai reaguodama parengė pagrindines strategijos „Europa 2020“ iniciatyvas „Judus jaunimas“ ir 2012–2013 m. „Jaunimo galimybių iniciatyvą“. Šiomis iniciatyvomis siekiama realizuoti visų jaunų žmonių galimybes, o valstybių narių valdžios institucijos, įmonės, socialiniai partneriai ir ES kviečiami imtis bendrų veiksmų jaunimo iššūkiams spręsti. Ypatingas dėmesys skiriamas grįžimui į švietimo ir mokymo įstaigas ir galimybėms užmegzti kontaktus su darbo rinka. 2012 m. Europos Komisijos užimtumo pakete „Ekonomikos atsigavimas kuriant darbo vietas“ dar kartą pabrėžiama būtinybė sukurti jaunimui galimybes ir dramatiško jaunimo nedarbo, NEET grupės mažinimo bei pagalbos jaunimui pereiti į darbo pasaulį svarbą.

Europos Komisija sukūrė naujus rodiklius, tokius kaip „NEET procentas“, kurie padeda stebėti darbo rinką ir jaunimo socialinę padėtį bei lyginti valstybes nares pagal strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą. Tokiu būdu jaunimo klausimai tampa labiau matomi, ir jiems suteikiama didesnė svarba politinėje darbotvarkėje.

Pagrindinės išvados

Eurostato duomenimis 2011 m. 7,5 milijono 15–24 metų amžiaus ir dar 6,5 milijono 25–29 metų amžiaus jaunų žmonių Europoje nedalyvavo nei darbo rinkoje, nei švietimo sistemoje. Atitinkamai reikšmingai padidėjo NEET procentas: 2008 m. NEET sudarė 11 proc. 15–24 metų amžiaus ir 17 proc. 25–29 metų amžiaus jaunimo; iki 2011 m. šie procentiniai skaičiai padidėjo atitinkamai iki 13 ir 20 proc. Įvairiose valstybėse narėse NEET procentas yra labai skirtingas ir svyruoja nuo 7 proc. (Liuksemburge ir

Nyderlanduose) iki daugiau kaip 17 proc. (Bulgarijoje, Airijoje, Italijoje ir Ispanijoje).

NEET grupės yra labai nevienalytės. Didžiausią jų pogrupį sudaro darbingi jauni bedarbiai. Kiti pažeidžiami pogrupiai – sveikatos problemų ar negalią turintys jauni žmonės ir jaunimas, prižiūrintis globos reikalaujančius asmenis. Nepažeidžiamoms grupėms priskiriami asmenys, kurie paprasčiausiai nutaria kurį laiką nedirbti apmokamo darbo, ir asmenys, kurie konstruktyviai užsiima kita veikla, pavyzdžiui, menu, muzika ar saviugda. Visoms šioms grupėms būdinga tai, kad oficialiais kanalais žmogiškojo kapitalo jos nekaupia.

Kai kuriems jauniems žmonėms yra didesnis pavojus nei kitiems patekti į nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupę. Tikimybė, kad žemo išsilavinimo lygio asmuo bus priskirtas nedirbančiųjų ir nesimokančiųjų grupei yra tris kartus didesnė, palyginti su trečiosios pakopos išsilavinimą turinčiais asmenimis, o jauniems imigrantams tikimybė patekti į tokią grupę yra 70 proc. didesnė nei šalies piliečiams. Tikimybė, kad sveikatos problemų ar negalią turintis jaunas žmogus bus priskirtas NEET grupei yra 40 proc. didesnė nei sveiko žmogaus. Lemiamą vaidmenį vaidina ir šeima.

Priklausymo NEET grupei padariniai skaudžiai atsiliepia asmeniui, visuomenei ir ekonomikai. Socialinė žala gali būti labai įvairi, nedalyvavimas kurį laiką nei darbo rinkoje, nei švietimo sistemoje gali tapti, pavyzdžiui, nepasitenkinimo valdžia, neužtikrintų ir prastų įsidarbinimo galimybių, jaunimo nusikalstamumo, psichinės ir fizinės sveikatos problemų priežastimi.

2011 m. ekonominiai nuostoliai dėl jaunimo atitrūkimo nuo darbo rinkos buvo 153 mlrd. EUR. Nors tai atsargus vertinimas, jis siekia 1,2 proc. Europos BVP. Padėtis įvairiose valstybėse narėse yra labai skirtinga. Kai kuriose šalyse (Bulgarijoje, Kipre, Graikijoje, Vengrijoje, Airijoje, Italijoje, Latvijoje ir Lenkijoje) tokie nuostoliai siekia 2 proc. BVP ar daugiau.

Nedirbantiems ir nesimokantiems jaunuoliams yra didesnis pavojus atitolti nuo politinio ir socialinio gyvenimo. Palyginti su tokia grupei nepriklausančiais jaunuoliais, jiems būdingas daug žemesnis politinių interesų lygis, jie daug mažiau dalyvauja politiniame ir socialiniame gyvenime ir daug mažiau pasitiki visuomene.

Politikos orientyrai

Valstybių narių įgyvendinamos politinės priemonės taikomos įvairiuose perėjimo į darbo pasaulį etapuose, jomis siekiama įvairiausių tikslų ir vykdoma

įvairiausio pobūdžio veikla. Nors spręsti apie jų veiksmingumą sunku, vis dėlto galima išskirti keletą gerų praktinių politikos kūrimo ir įgyvendinimo būdų:

- politinės priemonės turi būti labai įvairios, jomis turi būti sprendžiami įvairūs perėjimo į darbo pasaulį klausimai; jas taikant ypatingas dėmesys turi būti skiriamas įvairioms pažeidžiamoms grupėms, kurioms yra didesnė tikimybė patirti įvairius nepatogumus ir skriaudą.
- Ypač svarbu atsižvelgti į tai, kaip tokios grupės yra pasirengusios reaguoti į galimybes darbo rinkoje. Tos grupės, kurios yra geriau pasirengusios, galės pasinaudoti darbo rinkos poreikiais paremtomis iniciatyvomis, tuo tarpu kitos grupės, prieš dalyvaudamos užimtumo programose, turės pirma išspręsti asmenines kliūtis.
- Jaunimui reikalingos ilgalaikės ir tvarios priemonės. Trumpalaikių sprendimų nepakanka. Jiems reikia geros kokybės, stabilaus ir tvaraus darbo. Tam reikia suteikti jiems geras kvalifikacijas, kurios padėtų sėkmingai integruotis į darbo rinką.
- Labai svarbu, kad kuriant ir įgyvendinant jaunimo užimtumo priemones dalyvautų įvairūs suinteresuotieji subjektai. Visų pirma reikia labai glaudaus bendradarbiavimo su darbdaviais ir jų atstovais kuriant ir taikant priemones, kuriomis ugdomi tokio jaunimo pajėgumai dalyvauti darbo rinkoje.
- Jaunimo užimtumo priemonės turėtų būti orientuotos į klientą, o ne į jų taikytoją. Tai reiškia, kad reikia rūpintis įvairiomis perėjimo į darbo pasaulį galimybėmis, pradedant, pavyzdžiui, bendromis mokymosi galimybėmis ir baigiant specialiai pritaikytomis ir remiamomis perėjimo į darbo pasaulį priemonėmis.
- Sėkminga politika visuomet remiasi naujoviškumu. Sukuriami nauji būdai kaip pasiekti tikslines grupes, visų pirma skiriant daug pastangų savo teisėmis negalintiems pasinaudoti asmenims, o skirstymo į grupes ir apskritai darbo rinkai skirtos kampanijos gali būti naudingos teikiant universalesnes jaunimo įdarbinimo paslaugas.

Papildoma informacija

Ataskaita „NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe“ [Nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas (NEET) Europoje. Charakteristikos, sąnaudos ir jiems skirtos politinės priemonės] skelbiama www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm

Daugiau informacijos kreipkitės į tyrimų vadovą Massimiliano Mascherini adresu mam@eurofound.europa.eu